

Nr 20.

Ankom till riksdagens kansli den 12 mars 1937 kl. 1 e. m.

Utlåtande i anledning av väckt motion angående revision av lagen om ekonomiska föreningar i syfte att bättre tillgodose mindre andelsägares intressen.

I en inom första kammaren väckt, till lagutskott hänvisad motion, nr 125, vilken behandlats av första lagutskottet, ha herrar *Alfred Andersson* och *Anderberg* anhållit, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om utredning av frågan om lämpligheten av att genom införande av tvingande bestämmelser av innehåll, att medlem i ekonomisk förening ej må äga mera än en röst samt att val av styrelse och revisorer skall äga rum med anlitande av proportionell valmetod, eller genom införande av andra bestämmelser skapa större garantier för att de mindre andelsägarnas intressen bliva bättre tillgodosedda.

Till stöd för sin framställning anföra motionärerna i huvudsak följande:

I viss mån har behovet av revision av gällande föreningslag gjort sig gällande i samband med de olika åtgärder vilka från statsmakternas sida vidtagits för jordbruksnäringens stödjande, i det att numera nästan samtliga jordbrukare, såväl stora som små, tvingats in i ekonomiska föreningar av de mest skilda slag. Det har nämligen härvidlag visat sig en tendens att bestämmanderätten i föreningarna kommer i händerna på ett fåtal personer, i regel kottierier av större andelsägare. Denna tendens kan förklaras därigenom att lagen om ekonomiska föreningar saknar tvingande föreskrift därom att medlem ej må hava mera än en röst samt därom att val av styrelse och revisorer skall ske med anlitande av proportionell valmetod.

Det synes vara ett önskemål av social betydelse, att de lagbestämmelser, som reglera de ekonomiska föreningarnas verksamhet utformas så, att de i högre grad än hittills taga hänsyn jämväl till de mindre andelsägarnas intressen. Det är möjligt att behovet av dylika bestämmelser gjort sig mest gällande hos jordbrukarnas organisationer, i följd varav det skulle kunna tänkas en speciallagstiftning för dem. Därest detta åter synes olämpligt torde en revision av lagen om ekonomiska föreningar vara erforderlig.

Gällande lag om ekonomiska föreningar är av den 22 juni 1911. Enligt 1 § gäller, att förening med ändamål att främja medlemmarnas ekonomiska intressen genom att anskaffa livsmedel eller andra förnödenheter åt medlemmarna eller avsätta alster av medlemmarnas verksamhet eller bereda bostäder åt medlemmarna eller anskaffa lån åt medlemmarna eller idka annan ekonomisk verksamhet må kunna enligt ifrågakvarande lag varda re-

gistrerad såsom ekonomisk förening. Beträffande bostadsrättsföreningar gäller därjämte en särskild lag den 25 april 1930. Vidare må nämnas en lag av den 26 juni 1936 med vissa bestämmelser om centralkassor för jordbrukskredit.

I 20 § av 1911 års lag föreskrives, att för ekonomisk förening skall finnas en *styrelse*, bestående av en eller flera ledamöter. Styrelsen väljes å förenings-sammanträde; dock må i föreningens stadgar kunna bestämmas, att styrelsen eller ledamot av densamma skall utses på annat sätt.

Jämlikt 30 § skola styrelsens förvaltning och föreningens räkenskaper granskas av en eller flera *revisorer*, utsedda å förenings-sammanträde eller på annat i stadgarna angivet sätt. Enligt 31 § må hos länsstyrelsen påkallas utseende av en revisor att med övriga revisorer deltaga i dem åliggande granskning av styrelsens förvaltning och föreningens räkenskaper eller i granskning av vissa räkenskaper. Förslag härom skall väckas å förenings-sammanträde. Har förslaget å förenings-sammanträde antagits eller ock biträts av minst en femtedel av samtliga röstberättigade, åligger det styrelsen att inom en vecka hos länsstyrelsen göra framställning om utseende av revisor. Underlåter styrelsen det, står varje röstberättigad medlem fritt att göra dylik framställning.

Vad beträffar *utövande av rösträtt* och *fattande av föreningsbeslut* givas föreskrifter i 36 §. Där ej annorlunda finnes bestämt i stadgarna, skall gälla bl. a., att varje medlem äger deltaga i handhavandet av föreningens angelägenheter, att varje medlem äger *en* röst samt att såsom föreningens beslut gäller den mening, för vilken de flesta rösterna avgivas.

Frågan om revision av 1911 års lag var föremål för riksdagens prövning år 1923 i anledning av en då väckt motion. Första lagutskottet avstyrkte motionen, och utskottets hemställan bifölls av riksdagen.

Även vid 1935 års riksdag väcktes en motion (I: 174), vari hemställdes att föreningslagen måtte bliva föremål för revision i vissa uti motionen angivna delar.

Här må anmärkas, att sedan 1933 års riksdag med bifall till ett av Kungl. Maj:t därom i proposition, nr 205, framlagt förslag beviljat anslag till bestridande av kostnaderna för utredning rörande omarbetning av aktiebolagslagstiftningen, Kungl. Maj:t den 26 juni 1933 tillsatt den s. k. aktiebolagskommittén för verkställande av utredningen, ävensom att Kungl. Maj:t den 1 februari 1935 förordnat, att nämnda kommitté från och med den 1 mars 1935 skulle vara upplöst och att utredningen skulle övertagas av lagberedningen.

Första lagutskottet, som behandlade nyssnämnda motion, framhöll i avgivet utlåtande, nr 26, bland annat, att lagen om ekonomiska föreningar allenast avsåge att meddela de bestämmelser, som lämpligen kunde gälla för dylika föreningar i allmänhet. Det vore vid sådant förhållande uppenbart, att den icke kunde ge någon detaljerad reglering av alla de frågor, som

kunde uppkomma för särskilda slag av ekonomiska föreningar. Beträffande bostadsrättsföreningar hade vid sidan av förenämnda lag meddelets vissa speciella bestämmelser. Måhända kunde det vara önskvärt, att även för andra viktiga slag av ekonomiska föreningar en dylik speciallagstiftning komme till stånd. Med den raska utvecklingen på föreningsväsendets område hade också följt att tid efter annan framställts krav på en revision av lagstiftningen om ekonomiska föreningar. Utskottet ansåge emellertid icke lämpligt att nu påkalla en sådan. Lagberedningen vore för närvarande sysselsatt med en reform av lagen om aktiebolag, och lagstiftningen å detta område sammanhängde nära med lagstiftningen om ekonomiska föreningar. Resultatet av beredningens arbete å aktiebolagsreformen syntes fördenskull böra avvaktas, innan frågan om revision av föreningslagstiftningen upptoges till närmare övervägande.

På hemställan av utskottet blev motionen av riksdagen avslagen.

Slutligen må här omnämnas, att styrelsen för Malmöhus läns småbrukareförbund i en den 30 december 1936 dagtecknad skrivelse till Kungl. Maj:t hemställt, att Kungl. Maj:t »måtte vid 1937 års riksdag inkomma med proposition och verka för att bestämmelserna om rösträtt i lagen om ekonomiska föreningar ändras dithän, att rösträtten blir efter huvudtal, ej efter antalet andelar samt att val inom de ekonomiska föreningarna må kunna ske efter proportionella grunder». Nämda ärende är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

Såsom av utskottets redogörelse framgår, är lagberedningen för närvarande sysselsatt med en reform av aktiebolagslagstiftningen. Föreningslagen sammanhänger i de delar som beröras av förevarande motion nära med aktiebolagslagen. Och vid igångsättandet av aktiebolagsrevisionen nämnde vederbörande departementschef bland sådana spörsmål som vid revisionen borde ägnas särskild uppmärksamhet även frågan om förvaltningens ordnande, förvaltningsorganets sammansättning, dess förhållande till aktieägarna och ansvarigheten för förvaltningen, vidare revisionsfrågan och slutligen frågan om tryggande av aktieägarminoritets behöriga intressen. Enligt den av lagberedningen till Kungl. Maj:t avgivna redogörelsen för beredningens verksamhet under år 1936 har bearbetning skett av utkast bl. a. till bestämmelser om styrelse och revision samt till vissa bestämmelser om bolagsstämma.

Vid 1935 års riksdag uttalade utskottet vid behandlingen av en motion, avseende revision av föreningslagen, att lagberedningens arbete å aktiebolagsreformen syntes böra avvaktas, innan frågan om revision av föreningslagstiftningen upptoges till närmare övervägande. Utskottet, som icke frångått denna sin uppfattning, anser att jämväl då det gäller de i förevarande motion upptagna mera speciella spörsmålen slutförandet av nyssnämnda arbete bör avbidas, helst som tidpunkten därför icke torde vara avlägsen. Såsom ovan omtalats har för övrigt nu förevarande fråga redan på grund av framställning från en enskild sammanslutning dragits under Kungl. Maj:ts prövning.

Utskottet.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att förevarande motion icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 12 mars 1937.

På första lagutskottets vägnar:

K. SCHLYTER.

Vid detta ärendes behandling ha närvarit:

från första kammaren: herrar *Schlyter, Klefbeck, Erik Anderson, Ernst Svenson*, Otto Wangson, Ekströmer*, Colleen** och *Berglund*;

från andra kammaren: herrar *Bergquist, Lindqvist, Hedlund* i Östersund och *Lindmark*, fru *Östlund* samt herrar *Olsson* i Mellerud, *Eriksson* i Toftered och *Gezelius*.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.
